

„Egyetlen amerikai elnök nem beszélt még így”

Vita a kongresszusi irányelvekről

● Washington (MTI)

Carter elnöknek az újabb külföldi katonai beavatkozásra vonatkozó „doktrínája” sem a szövetségesek között, sem az amerikai lakosság körében nem számíthat teljes támogatásra, állapítják meg a beszéd első kommentárjai. Az amerikai sajtó, a rádió- és a tv-állomások rámutatnak: az elnök nem jelentette be az enyhülési politika korszakának végét — de nyilvánvaló, hogy most a katonai terveknek, a fegyvercsökkentésnek ad elsőbbséget.

Egyes nyugat-európai országok sokkal kevésbé nyugtalanodtak a Szovjetunió afganisztáni szerepe miatt és — magáncsatornákon — jeleztek, hogy eltűzöttnek tartják Carter reagálását, írta a The New York Times. A lap szerint nyilvánvaló, hogy súlyos vitákat kavart majd a választási harcban az elnök döntése a sorkötelesek összeírásáról, hiszen nemcsak fő vetélytársa, Kenney szenátor, hanem több republikánus elnökjelölt is ellenzi a kötelező katonai szolgálót.

Az elnök készségét nyilvánította, hogy megállapodjék a Szovjetunióval, de az enyhülés kérdései nyilvánvaló-

an alárendelt szerepet játszottak most a katonai elhárítottsággal szemben, mutatott rá a The Baltimore Sun. Az elnök mindenestre elsősorban az olaj mellett kötelezte el magát — ezért lényegesen és nagy költségekkel kell majd növelni az amerikai erőt.

A törvényhozás tagjai — amint várható volt — a választási légkörnek megfelelően reagáltak az elnök beszédére. A demokraták, mind a jobboldaliak, mind a liberálisok, általában üdvözölték a terveket. A szélsőségesek, mint Jackson szenátor, ke-

sellték a harciasságot, mások, mint a mérsékelt McGovern szenátor „jó építő” beszédnek nevezte az elnöki jelentést. A republikánusok általában „üres kardcsörtetésnek” minősítették a carteri terveket, de hallatottak óvatosabb hangok is, Stevens szenátor, a republikánus tagozat helyettes vezetője túlzottnak ítélte, hogy az Egyesült Államok befolyási övezetének nyilvánította a Perzsa-öböl egész térségét. „Egyetlen amerikai elnök nem beszélt még így” — mondotta Stevens.

Cossiga a Fehér Házban

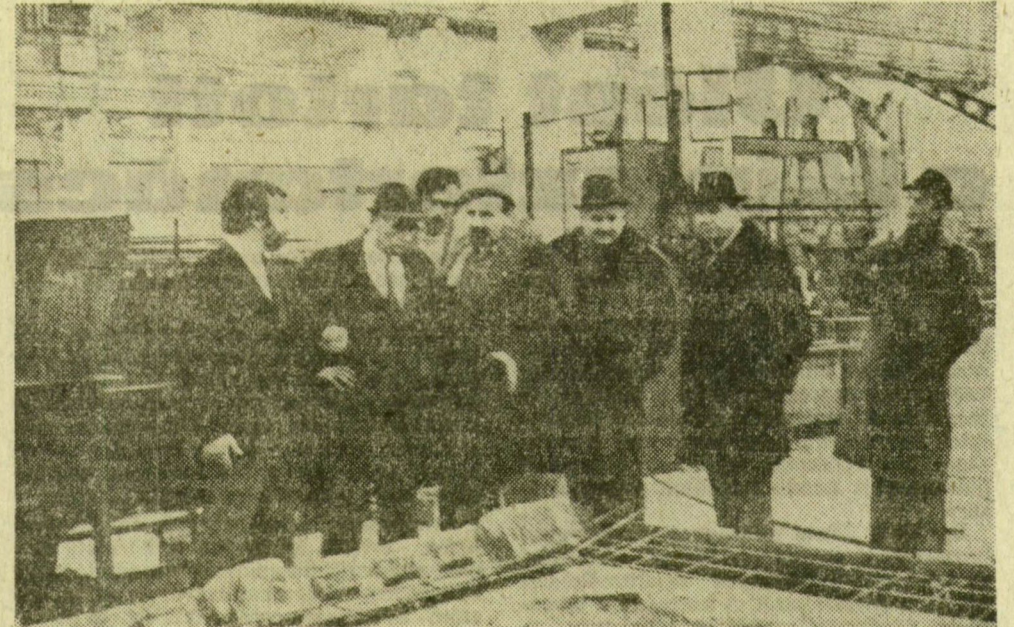
● Washington (MTI)

Carter amerikai elnök és Francesco Cossiga olasz kormányzó a NATO jelentőségét hangsúlyozta csütörtökön az olasz vendég tiszteletére rendezett fehér házi fogadtatási ünnepségen. Figyelemreméltó volt, hogy bár Carter „nehéz időkről” beszélt a nemzetközi politikában, sem ő, sem Cossiga nem említetté névszerint sem a Szovjetuniót, sem az afganisztáni kérdést. Megfigye-

lők szerint, bár Washington örömmel nyugtázza a római kereszténydemokraták szolidaritását az amerikai vonallal, nem kívánják, hogy azok látványosan azonosítsák magukat vele.

Carter a fogadtatás után hosszabban tárgyalt Cossigával, aki tanácskozik majd Vance külügyminiszterrel és a törvényhozási vezetőkkel is.

Carter bejelentette, hogy májusban hivatalos látogatást tesz Olaszországban. Az elnök amúgyis ott tartózkodik majd: részt vesz a vezető tőkés országok idén Velencében rendezendő gazdasági csúcstalálkozóján.

A Politikai Bizottság tagja a vendéglátók kíséretében megtekintette a házgyárat. (Fotó: Enyedi Zoltán)

(Folytatás az 1. oldalról.)

Lakatos Sándor, Sipos Mihály és Losonczi László.

Felszólalt a vitában Biszku Béla, a Politikai Bizottság tagja is. Válaszolt a házgyári kommunizmus által feltett néhány külpolitikai és belpolitikai vonatkozású kérdésre. Hangsúlyozta egyetértését az előterjesztett javaslattal, hogy a kongresszusi irányelveket a taggyűlés fogadja el és ugyanakkor kiemelte annak fontosságát, hogy következetesebben to-

rekedjünk a határozatok végrehajtására, haladjunk tovább a párt helyes irányvonalán.

Ugyancsak felszólalt az öszszesített taggyűlésen dr. Komáromi Mihály, a megyei pártbizottság első titkára is. Egyetértését fejezte ki a taggyűlésen elhangzottakkal, majd több kérdésre válaszolt.

Végül a taggyűlés egységes szavazással fejezte ki állásponytját a Központi Bizottság kongresszusi irányelveiben foglaltak mellett. Ezt követően az üzemi pártvezetőség

1980-ra szóló cselekvési programjára vonatkozó javaslatot terjesztette elő Nyári Ferenc. A programjavaslat vitájában felszólalt Garai Andor, Nagy László, Veréb János és Losonczi László. A taggyűlés jóváhagyta a javaslatot.

A házgyár vendégei ezután Sipos Mihály vezérigazgató és Garai Andor üzemigazgató kalauzolásával üzemlátogatásra indultak. Biszku Béla szegedi látogatása ezzel befejeződött.

Khomeini intelmei a kórházból

● Teherán (AFF)

Khomeini ajatollah csütörtökön rádióbeszédet intézett az iráni néphez abból a teheráni kórházból, ahova enyhé szívbántalmi miatt szerdán éjjel szállították. Orvosai szerint állapota kielégítő, de még pihenésre van szüksége. Csütörtökön reggel több látogatót fogadott, köztük Baniszadr elnöközminisztert, akit az elnökválasztás egyik esélyesének tartanak.

Mintegy tízperces beszédében a főpap fölslóított minden iránt, hogy nyugodt körülmények között szavazzon a választások pénteki, első fordulójában. Felhívást intézett az ország összes népcsoportjához és vallási közösségéhez, hogy vegyenek részt a választáson, és támogassák a majdani győztest.

Khomeini sürgette a csekély győzelmi eséllyel rendelkező jelölteket: annak érdekében, hogy már az első forduló meghozza a döntést, lépjenek szövetségre azokkal, akiknek több esélyük van. Az új iráni alkotmány szerint abban az esetben, ha az első fordulón egyetlen jelölt sem kapja meg a szavazatok felét, a legtöbb voksot szerző két jelöltől két héten belül újabb szavazni kell.

Szadegh Ghotbzadeh iráni külügyminiszter csütörtöki sajtóértekezletén megerősítette, hogy üzenetet kapott

Aristides Royo panamai elnöktől, amely szerint a volt saha panamai biztonsági hatóságok felügyelete alatt áll, és „a panamai biztonsági szervek óvintézkedéseket hoztak, hogy (a saha) ne hagyja el az ország területét”. Mint jelentették, az üzenetben a panamai elnök közölte, hogy kormánya tanulmányozni fogja Reza Pahlavi kiadatásának kérdését, amennyiben az iráni hatóságok elküldik az ehhez szükséges okmányokat.

Ghotbzadeh a probléma békés megoldása irányába tett lépésnek minősítette a panamai államfő üzenetét, ugyanakkor ismét szót adott a szükségességéről is, hogy bizottság alakuljon a saha bűneinek kivizsgálására, és ne alkalmazzanak gazdasági szankciókat Iránnal szemben. A külügyminiszter közölte, hogy a teheráni nagykövetség fogva tartott amerikai tiszok jó egészségi állapotban vannak.

A nagykövetséget megszállva tartó iszlám diákok e közben „propagandafogásnak” minősítették Irán és Panama kapcsolatfelvételét, hangsúlyozva, hogy a megütközött sahot az Egyesült Államoktól követelik. Szóvivőjük kijelentette, hogy „a panamai kormány az Egyesült Államok bábja, s egy lépést sem tehet annak jóváhagyása nélkül”.

A brit munkáspárt voksa

● London (MTI)

Nagy-Britanniában a munkáspárti ellenzék elhatározta magát a kormány szovjetellenes históriájától és nukleáris fegyverkezési hajszájától.

A munkáspárt végrehajtó bizottsága határozatában egyetértését fejezte ki az afganisztáni helyzet általános nyugati megítélésével és helytelenítette az afgán forradalomnak nyújtott szovjet segítséget, de több határozatban fordult szembe a kormány szovjetellenes, hidegháborús vonalával. A b felhívta a nyugati kormányokat, hogy „ne eszkalálják a feszültséget (Afganisztán körül) azzal, hogy fokozzák a fegyverszállítást harmadik országokba”. Ezt a nyilvánvalóan Pakisztánra vonatkozó utalást Callaghan pártvezető ellenezte, de kisebbségben maradt. A határozat hangsúlyozta: „véleményünk szerint az afganisztáni események még lényegesebbé és sürgetőbbé teszik, hogy vessünk véget a fokozódó kelet-nyugati fegyverkezési hajszának, és hozzunk pozitív fegyverkorlátozási intézkedéseket... Reméljük, hogy a SALT-II szerződést hamarosan ratifikálják”. A munkáspárt vezető testülete végül leszögezte: „nem támogatjuk azokat, akik az olimpiai játékok bojkottálását kívánják”.

„Egyedül maradtunk”

● Washington (MTI)

„Egyedül maradtunk, viharban hanykolódva” — jelentette ki szerdán elkeseredetten Robert J. Kane, az Egyesült Államok olimpiai bizottságának elnöke, bírálva Carter elnök hidegháborús bojkottjavaslatát. Kane-t az amerikai képviselőház külügyi bizottsága hallgatta meg az ügyben. A sportvezető utalva a javaslatot követő növekvő nemzetközi tiltakozásra is, határozottan ellenezte a moszkvai olimpiai játékok bojkottját, amely — mint mondotta — „tönkretetheti a világ sportéletét”. Lemondó belenyugvással hozzátette azonban, hogy az általa vezetett bizottság „nem szándékozik szembeszegülni a kormánnyal”.

Hegyek országa, Afganisztán

Területe 655 000 négyzetkilométer: több mint hat-szorosa hazánkénak, lakosainak száma több mint 17 millió. A tarka nemzetiségi megoszlású országban 53 százalék afgán, 20 százalék tadzseik, 9 százalék úzbég, 2 százalék türkmén él, néhány százalék az arabok, hazarák, kirgizek, beludzok, perzsák aránya. A lakosság 90 százaléka mohamedán, a többség szunnita. (Szemben Iránnal, ahol a síták vannak többségben.) Van-nak még hívei a hinduizmusnak és kis számú zsidó és szikh vallású afgán is van. A felnőtt lakosságból csak tíz százalék tud írni és olvasni, nemrég még az öt-tizenéves gyerekeknek is csak 8 százaléka járt iskolába. A nemzeti jövedelem 80 százalékát a mezőgazdaság adja, itt is az állattenyésztés a fő szerep: a karakulbőrny bõre és gyapja a legfőbb exportcikk. Az elmúlt években, a földreform után segítettek a gabonatermelő paraszton; öntözőművek épültek és mezeződött a műtrágya-ellátás. (Egy lényeges adat: a nomád életmódot folytatók száma még ma is mintegy 2 millió az országban.) Az ipar és bányászat a nemzeti jövedelemnek 10 százalékát adja csak — egyébként a föld mélye rezeret, vasércet, szenet, földgázt, s talán kőolajat rejt.

A holnap ígérete ezek kiaknázása és a holnapot szorongató jelen minden harc- és munkája, hiszen a jelen gondjainak ábrázolására elég megint csak egyetlen adat: a nemzeti jövedelem most egy főre mintegy 100 dollár...

Századunk húszas éveiben gyakran szerepelt a világsajtóban Afganisztán újító szándékú uralkodója, Amanullah khán, aki jó néhány gazdasági és műszaki egyezményt is írt alá a Szovjetunióval. A múlt perze rendkívüli teher volt az elmaradott szegény ország életén. Amanullah idején csakúgy, mint később, Mohamed Zahir sah éveiben, 1973-ban lett köztársasággá Afganisztán: a király nagybátyja, Mohammed Daud lett az első elnök. Ezt a fordulatot a hadsereg haladó tisztjei irányították, (a hadsereg tisztjeinek egy részét már jóval előbb szovjet akadémiákon képeztette Afganisztán): Daud köztársasága viszonylag hamar a nagybirtokosok, az arisztokrácia védelmezőjévé vált, s újra csak a hadsereg haladó erőt — de ezúttal már a hosszabb ideje illegálitásban küzdő Népi Demokrati- kus Párt vezetésével — szálltak síkra a dolgozó emberek, parasztok, parasztk és munkások érdekeiért.

1978. áprilisában a fegyveres erők Forradalmi Tanácsa vette át a hatalmat; az országból Afganisztáni Demokratikus Köztársaság lett és élére a párt elnökét, Nur Muhammed Tarakit állították. Az ország hamarosan — 1978. decemberében — új barátsági szerződést kötött a Szovjetunióval.

Az 1978. áprilisa óta eltelt időben a hatalmukból kibillentett tegnapi urak, nagybirtokosok, arisztokraták külföldi támogatással az afganisztáni népi hatalom

megdöntésére szervezkedtek. Fegyveres csoportokat alakítottak amerikai és kínai támogatással a szomszédos országokban. Epp a minap írta meg a Neue Zürcher Zeitung, hogy az intervenció részletes tervét is kidolgozták. Ennek a súlyos külföldi fenyegetésnek az elhárítására kért katonai segítséget szövetségesétől, a Szovjetuniótól Afganisztán — az ENSZ alapokmányában is leszögezett elvek alapján. A svájci lap cikke megállapítja: „Maguk a felkelők is büszkén utaltak az Egyesült Államoktól, Kínától és egyes iszlám országoktól kapott pénzügyi, kiképzési támogatásra és fegyverszállításokra.”

A szovjet segítséget az Egyesült Államok erőteljes szovjetellenes kampány megindítására használta fel. Az magyarozgatják, hogy „Afganisztán csak az első lépés előre, jelent a lépések stratégiai jelentősége van.” George F. Kennan, akitalig-ha lehet a Szovjetunió barátjának nevezni, írta a minap: „Az hogy Afganisztánnak stratégiai szempontból kulcselhelyzete van Dél-Ázsiában, az amerikai újságírók és írók által- stratégiai fura felfedezése. A valóságban egyetlen ország sem alkalmas kevésbé arra, hogy stratégiai támaszpont legyen, mint ez a zord, kevéssé fejlett, hegyes-völgyes, közlekedési utakban rendkívül szegény szárazföldi ország.”

A hegyes-völgyes, rendkívül szegény ország népe csupán meg akarja védeni magát a tegnapi uraival, a külföldről támogatott séfekkel és földbirtokosokkal, arisztokratákkal, a királyi udvar egykori embereivel szemben. Ez a háttere az afganisztáni események valóban mozgalmas képének...

G. M.

Mit kell tisztáznia Szaburónak?

● Tokió (MTI)

Ohira kormányzó azt tervezi, hogy rebruarban Washingtonba küldi Okita Szaburo külügyminisztert az amerikai szövetséges által sürgetett japán gazdasági intézkedések „kényes témájának” további áttekintése céljából — jelentették a csütörtöki tokiói lapok. Megbízható források szerint ugyanis a japán fél jól érzékeli: az Egyesült Államok — minden ellenkező megnyilatkozása ellenére — több vo-

ratkozásban is elégedetlen Tokióval. Mindenekelőtt azért, mivel Japán „az elvi támogatáson” kívül mind ez ideig nem kötelezte el magát Irán — és szovjet-ellenes lépések mellett. Szintén „tisztázásra” szorul a költségtérítési nehézségekkel küszködő Japánnak a hadi-kiadások további emelésétől való vonakodása, a Brown hadügyminiszter legutóbbi, ilyen értelmű felszólításával szembeni magatartása.